

23.2.2022

MiFID II oheistoiminnallisuuden arviointi

Yleistä ohjeesta

Tässä ohjeessa annetaan yleinen kuvaus lainsäädännöstä, joka koskee sijoituspalvelutoimilupaa edellyttävää kaupankäyntiä hyödykejohdannaisilla (lähinnä sähköjohdannaisilla), mitkä ja millaiset sopimukset tulkitaan rahoitusvälineiksi sekä milloin yritys voi käydä kauppaa ja tarjota hyödykejohdannaisiin (lähinnä sähköjohdannaisiin) liittyviä sijoituspalveluita ilman, että yrityksen pitäisi hakea sijoituspalveluyrityksen toimilupaa.

Vuosittainen ilmoitusvelvollisuus poistuu

Aikaisemmin oheistoimintapoikkeuksen soveltamisen yhtenä edellytyksenä ollut vuosittainen velvollisuus ilmoittaa Finanssivalvonnalle poikkeuksen käytöstä poistuu. Muutos tulee voimaan 28.2.2022 eli ilmoitusta ei tarvitse tehdä enää vuonna 2022. Liiketoiminnan harjoittajalla on kuitenkin viranomaisen erillisestä pyynnöstä jatkossakin velvollisuus ilmoittaa perusteet, joilla se on määritellyt toimintansa oheistoiminnaksi. Ohjeen lopussa kerrotaan, miten oheistoiminnallisuutta tulisi muuttuneen lainsäädännön mukaan laskennallisesti arvioida.

Lainsäädäntö

Euroopan unionin rahoitusvälineiden markkinat -direktiivin 2014/65/EU (MiFID II) säännösten noudattamisesta säädetään Suomessa sijoituspalvelulaissa, Finanssivalvonnasta annetussa laissa, ja laissa kaupankäynnistä rahoitusvälineillä. Säännökset tulivat voimaan 3.1.2018.

Euroopan unionin komissio antoi 24.7.2020 niin sanotun EU:n pääomamarkkinoiden elpymispaketin (Capital Markets Recovery Package, CMRP) covid-19-pandemiasta elpymisen edistämiseksi, jonka tavoitteena on auttaa EU:n pääomamarkkinoita ja yrityksiä toipumaan kriisin negatiivisista vaikutuksista. Osana tätä pääomamarkkinoiden elpymispakettia oli myös muutoksia finanssialan ulkopuolisia vastapuolia koskevaan MiFID II -oheistoimintapoikkeukseen. Direktiivin muutoksia täydennettiin uudella oheistoimintapoikkeusta koskevalla delegoidulla asetuksella [\(EU\) 2021/1833](#), joka tuli voimaan 9.11.2021. Muutokset direktiivin oheistoimintapoikkeukseen pantiin kansallisesti täytäntöön sijoituspalvelulakia muuttamalla. [Hallituksen esitys eduskunnalle](#) rahoitusmarkkinalainsäädännön muuttamiseksi covid-19-pandemiasta toipumiseksi hyväksyttiin eduskunnassa 11.11.2021. [Laki sijoituspalvelulain muuttamisesta](#), joka sisältää muutokset oheistoimintapoikkeukseen, tulee voimaan 28.2.2022.

Uudessa delegoidussa asetuksessa oheistoiminnallisuus määritellään kolmen raja-arvovaatimuksen kautta (2–5 artikla). Toiminta voidaan katsoa oheistoiminnalliseksi silloin, jos toimija jää yhdenkin raja-arvon alle. Edellytyksenä poikkeuksen hyödyntämiselle on kuitenkin edelleen se, että toiminta on oheistoiminnallista koko konsernin tasolla, konsernin pääasiallisena liiketoimintana ei ole sijoitus- tai pankkipalvelujen tarjoaminen tai hyödykejohdannaisiin liittyvä markkinatakaus eikä yritys sovelta huippunopeaa algoritmista kaupankäyntimenetelmää.

Rahoitusväline

Sijoituspalvelulaki ja MiFID-lainsäädäntö koskevat kaupankäyntiä rahoitusvälineillä ja rahoitusvälineisiin liittyviä sijoituspalveluita. Rahoitusväline on määritelty [sijoituspalvelulain](#) (SipaL) 1 luvun 14 §:ssä, ja luettelo sisältää käytännössä erilaisia arvopapereita, johdannaisia sekä päästöoikeudet.

Rahoitusvälineen hinnan käyttäminen hyödykkeen referenssihintana ei tee hyödykkeen myynti- tai ostosopimuksesta rahoitusvälinettä. Tämä koskee esimerkiksi erilaisia

Energiateollisuus ry

Eteläranta 10, 00130 Helsinki

www.energia.fi

hinnankiinnityssopimuksia. Sähkön hintakiinnityksiä voidaan tehdä esimerkiksi ilman rahoitusvälineiden tarjoamista asiakkaille, kun hintakiinnityksiä tehdään valittuun viitearvoon kiinnitettynä tietyille toimitusjaksoille.

Määräaikaisen tai toistaiseksi voimassa olevan myyntisopimuksen kautta sähkön ostaja voi myös saada sähköä kiinteään hintaan tietyin aikajaksoin. Toimitushinta voidaan tällöin kiinnittää vaihteittain hyödyntäen sähköjohdannaispörssin hintavaihteluita ja samalla pienentäen ajoitusriskiä hajauttamalla hankinnat useampaan hankintahetkeen. Viitehintoina voidaan tällöin käyttää mm. sähköjohdannaismarkkinoilla noteerattavien tuotteiden hintoja. Asiakkaan puolesta näitä määräaikaisia hintakiinnityksiä voi tehdä joko sähkön myyjä tai valtakirjalla joku toimitussopimuksen ulkopuolinen taho. Määräaikaisen tai toistaiseksi voimassa olevan sähkösopimuksen hinnoittelun voidaan tällöin katsoa olevan esim. indeksiehdon tai viitekoron mukaisella tavalla sidottu sähkön markkinahinnan kehitykseen ilman, että siinä käytettäisiin SipaL 1 luvun 14 §:n mukaisia rahoitusvälineitä (sähköjohdannaisia), eikä tämä näin ollen edellytä toimilupaa.

Mikä on sijoituspalvelua?

Hyödykejohdannaiset ovat SipaL:n ja MiFIDin mukaan rahoitusvälineitä ja niihin liittyvät palvelut ovat yleensä sijoituspalveluja, joiden tarjoaminen edellyttää Finanssivalvonnan myöntämää toimilupaa. Lainsäädäntö kuitenkin tunnistaa, että hyödykejohdannaiset ovat tärkeitä monille finanssialan ulkopuolisille yrityksille, ja sisältää poikkeamismahdollisuuden toimiluvan tarpeesta.

Oheistoimintapoikkeus

MiFIDin 2 artiklassa on esitetty poikkeukset, jolloin direktiiviä ei sovelleta. Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan j alakohda sisältää ns. oheistoimintapoikkeuksen, jota sovelletaan hyödykejohdannaisiin, päästöoikeuksiin ja päästöoikeusjohdannaisiin. Suomen sijoituspalvelulaki mukailee direktiivin oheistoimintapoikkeuksen sisältöä. [Sijoituspalvelulain](#) 1 luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan lakia ei sovelleta, jos:

4) liiketoiminnan harjoittaja pääasiallisen liiketoiminnan oheistoimintana käy kauppaa omaan lukuun hyödykejohdannaisilla, päästöoikeuksilla tai päästöoikeusjohdannaisilla, mukaan lukien markkinatakaajat, lukuun ottamatta henkilöitä, jotka käyvät kauppaa omaan lukuunsa toteuttaessaan asiakastoimeksiantoja taikka jos liiketoiminnan harjoittaja tarjoaa muussa kuin omaan lukuun käytävässä kaupassa kyseisiin rahoitusvälineisiin liittyviä sijoituspalveluja pääasiallisen liiketoiminnan kohteena oleville asiakkaille tai toimittajille edellyttäen, että:

- a) liiketoiminnan harjoittajan tai sen konsernin pääasiallisena liiketoimintana ei ole sijoituspalvelun tarjoaminen, luottolaitosdirektiivin liitteessä I tarkoitetun toimen suorittaminen tai hyödykejohdannaisiin liittyvä markkinatakaus;*
- b) liiketoiminnan harjoittaja ei sovelle huippunopeaa algoritmista kaupankäyntimenetelmää; ja*
- c) liiketoiminnan harjoittaja ilmoittaa Finanssivalvonnan pyynnöstä perusteet toiminnan määrittelemisestä oheistoiminnaksi;*

Omaan lukuun kaupankäynnissä oheistoimintapoikkeuksen edellytykset hyödykejohdannaisien päästöoikeuksien ja päästöoikeusjohdannaisien osalta ovat siten seuraavat:

- toiminta on oheistoiminnallista (katso jäljempänä oheistoiminnallisuuden laskentaohje)
- kyseessä ei ole asiakastoimeksiannon toteuttaminen omaan lukuun
- yritys ei sovelle algoritmista huippunopeaa kaupankäyntimenetelmää hyödykejohdannaiskaupassa ja
- yritys ilmoittaa Finanssivalvonnan pyynnöstä perusteet toiminnan määrittelemisestä oheistoiminnaksi

Asiakastoimeksiannon toteuttaminen omaan lukuun

Toimeksiannon toteuttaminen viittaa käsitteenä SipaL 1 luvun 15 §:n 2 kohdan mukaiseen sijoituspalveluun (toimeksiantojen toteuttaminen). Toimeksiantojen toteuttamista koskee mm. velvoite toteuttaa toimeksianto asiakkaan kannalta parhaalla tavalla. Milloin kaupankäynti omaan lukuun pitää sisällään myös tällaista toimeksiantojen toteuttamista, riippuu EU:n

komission tulkinnan mukaan viime kädessä siitä, odottaako toinen osapuoli perustellusti, että vastapuoli pitää huolta myös toisen osapuolen intresseistä liiketoimen hinnoittelussa ja muissa ehdoissa.

Arvioitavia kriteerejä asiakastoimeksiannon luonteisuuden kannalta ovat mm:

- aloitteellisuus; onko asiakkaana pidettävä osapuoli ollut itse aktiivinen, vai onko palveluntarjoajana pidettävä osapuoli markkinoinut palveluitaan sille, jolloin on todennäköisempää, että asiakas voi perustellusti odottaa vastapuolen huolehtivan myös muista kuin pelkästään omista intresseistään
- mitä osapuolten välillä on sovittu tai muussa dokumentaatiossa kerrottu liikesuhteen luonteesta; tämä ei ole kuitenkaan ainoa määräävä kriteeri, varsinkaan, jos se ei vastaa liikesuhteen todellista luonnetta
- markkinakäytäntö; hakevatko asiakkaana pidettävät osapuolet tarjouksia myös muilta markkinoilla toimivilta palveluntarjoajilta ja
- onko markkina yhtä lailla transparentti molemmille osapuolille ja tuotteiden hinnat markkinoilla molempien osapuolten vertailtavissa?

Oheistoiminnallisuuden laskentaohje

Uudessa delegoidussa asetuksessa (EU) 2021/1833 oheistoiminnallisuus määritellään kolmen raja-arvovaatimuksen kautta (2–5 artikla). Toiminta voidaan katsoa oheistoiminnalliseksi silloin, jos toimija jää yhdenkin raja-arvon alle. Edellytyksenä poikkeuksen hyödyntämiselle on kuitenkin edelleen se, että toiminta on oheistoiminnallista koko konsernin tasolla, konsernin pääasiallisena liiketoimintana ei ole sijoitus- tai pankkipalvelujen tarjoaminen tai hyödykejohdannaisiin liittyvä markkinatakaus eikä yritys sovelle huippunopeaa algoritmista kaupankäyntimenetelmää. Delegoidussa asetuksessa (EU) 2021/1833 määritetään perusteet, milloin toiminta voidaan katsoa pääasiallisen liiketoiminnan oheistoiminnaksi konsernitasolla. Tämän ohjeen lisäksi on laadittu Excel-laskentapohja, jonka avulla voi suorittaa oheistoiminnallisuuden laskennan.

Yrityksen tulee läpäistä jokin kolmesta oheistoimintatestistä - vähimmäisraja-arvoa, kaupankäyntiä tai käytettyä pääomaa koskeva testi - tai muutoin sen tulee hakea toimilupa sijoituspalvelujen tarjoamiseen. Seuraavassa kaaviossa on kuvattu testien raja-arvot.

Oheistoimintatestit	Raja-arvo
1. Vähimmäisraja-arvoa koskeva testi (EU) 2021/1833 Art.3	< 3 mrd. €
2. Kaupankäyntiä koskeva testi (EU) 2021/1833 Art.4	≤ 50 %
3. Käytettyä pääomaa koskeva testi (EU) 2021/1833 Art.5	≤ 50 %

1. Vähimmäisraja-arvoa koskeva testi:

Jäljellä olevan vastuun nettomäärän nimellisarvo lasketaan kalenterivuoden päättymistä edeltäneiden kunkin 12 kuukauden lopussa jäljellä olevan vastuun nettomäärien nimellisarvojen keskiarvona. Tämän jälkeen näistä vuosikeskiarvoista lasketaan kolmen kalenterivuoden keskiarvo, jonka tulee alittaa 3 mrd. € raja-arvo, jotta toiminta voidaan katsoa oheistoiminnalliseksi.

Nimellisarvoihin lasketaan mukaan kaikki nettoarvon tilityksellä toteutettavat (cash settled) hyödykejohdannaiset, päästöoikeudet ja päästöoikeusjohdannaiset, joilla ei käydä kauppaa kauppapaikassa ja joissa unionissa sijaitseva henkilö on osapuolena asianomaisella tilikaudella. Nimellisarvoon ei kuitenkaan lasketa konsernin sisäisiä kauppvoja, joiden tarkoituksena on koko konsernia koskeva likviditeetin tai riskien hallinta, erikseen määriteltyjä suojaustarkoituksessa tehtyjä kauppvoja, markkinatakaustoimintaan liittyviä kauppvoja tai sopimuksia, joiden osapuolena olevalla konserniin kuuluvalla henkilöllä on direktiivin [2014/65/EU](#) tai direktiivin [2013/36/EU](#) mukainen toimilupa.

2. Kaupankäyntiä koskeva testi:

$$\frac{\text{Toimijan ei – suojaavan johdannaiskaupankäynnin volyymi, €}}{\text{Konsernin koko johdannaiskaupankäynnin volyymi, €}}$$

Laskelmat tehdään kaikista hyödyke johdannaisista, päästöoikeuksista ja päästöoikeus johdannaisista yhteensä.

Toimijan ei-suojaavan johdannaiskaupankäynnin volyymiin ei lasketa konsernin sisäisiä kauppia, joiden tarkoituksena on koko konsernia koskeva likviditeetin tai riskien hallinta, erikseen määriteltyjä suojaustarkoituksessa tehtyjä kauppia, markkinatakaustoimintaan liittyviä kauppia tai sopimuksia, joiden osapuolena olevalla konserniin kuuluvalla henkilöllä on direktiivin [2014/65/EU](#) tai direktiivin [2013/36/EU](#) mukainen toimilupa.

Volyymit lasketaan bruttonimellis arvona ja kolmen kalenterivuoden keskiarvona.

3. Käytettyä pääomaa koskeva testi:

$$\frac{\text{Kyseisen toiminnan (ei – suojaava johdannaiskaupankäynti) harjoittamiseen käytetty arvioitu pääoma, €}}{\text{Pääasiallisen liiketoiminnan harjoittamiseen konsernitasolla käytetty pääoma, €}}$$

15 prosenttia jokaisesta pitkästä tai lyhyestä **nettopositiosta** kerrottuna hyödyke johdannaisen, päästöoikeuden tai päästöoikeus johdannaisen hinnalla
PLUS
3 prosenttia jokaisesta pitkästä ja lyhyestä **bruttopositiosta** kerrottuna hyödyke johdannaisen, päästöoikeuden tai päästöoikeus johdannaisen hinnalla

Konsernitaseen loppusumma vähennettynä konsernitilinpäätöksen vuotuisen laskentajakson päättyessä kirjatulla lyhytaikaisilla veloilla (maturiteetti alle 12kk)

Arvioitua pääomaa koskevaan laskelmaan ei lueta mukaan konsernin sisäisiä kauppia, joiden tarkoituksena on koko konsernia koskeva likviditeetin tai riskien hallinta, erikseen määriteltyjä suojaustarkoituksessa tehtyjä kauppia, markkinatakaustoimintaan liittyviä kauppia tai sopimuksia, joiden osapuolena olevalla konserniin kuuluvalla henkilöllä on direktiivin [2014/65/EU](#) tai direktiivin [2013/36/EU](#) mukainen toimilupa.

Laskelmat tehdään kaikista hyödyke johdannaisista, päästöoikeuksista ja päästöoikeus johdannaisista yhteensä ja pääsääntöisesti kolmen kalenterivuoden keskiarvona.

Arvioidun pääoman laskennan viitejaksona voidaan kuitenkin käyttää ainoastaan viimeisintä vuotuisesta laskentajaksoa tilanteessa, jossa

- i. päivittäinen kaupankäyntitoiminta tai tällaiseen kaupankäyntitoimintaan käytetty arvioitu pääoma on vähentynyt yli 10 prosenttia, kun aikaisinta kolmesta edeltävästä vuotuisesta laskentajaksoista verrataan viimeisimpään vuotuiseseen laskentajaksoon; sekä
- ii. päivittäinen kaupankäyntitoiminta tai tällaiseen kaupankäyntitoimintaan käytetty arvioitu pääoma viimeisimmällä kolmesta vuotuisesta laskentajaksoista on kahta edeltävää laskentajaksoa vähäisempää.

Lisätietoja

Taina Wilhelms
Asiantuntija, Energiamarkkinat
Energiateollisuus ry
taina.wilhelms@energia.fi
040 548 7145